

Április négyről szóljon az ének — zeng a fülbemászó dallam, három évtized iskolai diáksága énekelte és hallgatta ünnepélyeken, tornatermekben, folyosókon és udvarokon, hogy ércorkok harsogva zúgják a szélnek felszabadítónk hősi nevét. Azóta elhamvadt a dal, még a tankönyvek-ből is kikerült, fekete betűs tanítási nap lett április negyediké, s nem osztanak jutalmat a pedagógusoknak sem.

Csöppet sem bánom, hogy így történt, hiszen e nap — párjával, nohasem tudott a szívünkhez nőni, üres és tartalmatlan, idegen rítus maradt s megszokássá vált. Nem volt a miénk.

A történelem talán igazságosabb lesz, hiszen kétségtelen, mégsem egy szürke hétköznapról van szó. Nagyjából ekkor ért véget a háború hazánkban, s a megszálló csapatok kiűzetek. Más kérdés, hogy az üldözöket több mint negyven évig itt maradtak, ám ettől az akkori idők rövid eufóriája még érthető. (Érdekes azonban, hogy az idősebb generáció mindig a front szót használja a felszabadulás helyett.) De hamarosan véget ért a haszn reményű koalíciós korszak, jött a fordulat éve, aztán a rettenetes és az embertelenség sötét időszaka. Az osztrák semlegességet, a szovjet kivonulást 1955-ben már fel sem foghatta a rabságba kényszerített magyar nép, '56 novembere aztán végleg megadta a választ. Olyannyira, hogy a lényegesen konszolidáltabb és összehasonlíthatatlanul gazdagabb időkben is, egészen a nyolcvanas évek végéig, harsogták az ércorkok a felszabadító dicsőségét.

Eszembe nem jutott volna rövid és felszínes történelmi összefoglalót írni, ha nem hallom a Munkáspárt idejének re-

rikáját. Négy-öt éve írta **Eörsi István**, hogy mindig nagy érdeklődéssel figyeli Franz Josef Strauss megnyilvánulásait, mert azokból tudja, hogy mindennek épp az ellenkezője igaz. Nos, én is így állok Thürmerrel. Nem mintha a szabadságharcos drámaíró-költő és szabadelvű pápogyalázóhoz hasonlítanám magam, s a Baross utcai főideológust. Thürmert pedig a bajor macskához. A párhuzam természetesen távoli, de tetten érhető. Nincs olyan kül- vagy belpolitikai kérdés, társadalmi-gazdasági probléma, amire ne reagálna az utódpart — s mindig rosszszó. A konkrét, pénz hozó gazdasági ügyeket, pragmatikus segítséget — búzaértékesítés, privatizáció, mezőgazdaság, pitypang — most felejtjük el. Az állandó külpolitikai aggodalmak és téves reagálások azonban az aggodókat jellemzik. A nemzetközi segélyakciót szomáliai agresszióknak nevezték, hasonlóképpen viszonyulnak a délvideki háborúhoz is. Nem hiszem, hogy minden magyar — beleértve a felelős kormányt is — AWACS-gépekről álmodott volna. Hogy mégis befogadtuk, közös európai érdek, illetve kényszer, hiszen a többség jóhiszemű segítségét támogattuk ezzel. Így a Munkáspárt rosszszó tekintete könnyen felelhető.

Nem az azonban az idejének felszabadulás megünneplése. Megértem az érdekeltek lelki érzékenységét, hisz épp a minap határozott a parlament a tiltott jelvények, többek között a vörös csillag használatáról, ami köztudottan a párt szimbóluma. Lehet vitatkozni e döntés jogosságán, különvéleményem, hogy benne rejlik fiatal demokráciánk minden óvatossága. Néhány horogkereszt házfalakon, véécéajtókon — horribile dictu — még nem tömegbázis, csupán egyéni vagy szűk csoportos örület. Tömegével léteznek úgymond fasiszta pártok az USA-ban, Svájcban, Franciaországban anélkül, hogy az adott, nagy

Sosem hull le a vörös csillag?

hagyományú demokráciákat ez a legkisebb mértékben is veszélyeztetné. Ugyanakkor nem szabad lebecsülni — felnagyítani sem! — a jobboldali veszélyt, de nem árt hallgatni a másik oldalt sem. Például a Munkáspártot a zsúfolt nagygyűlésen. Hogy emlékeznek e napra, az elesett hősökre, ez természetes. Néhány mondat azonban túltesz minden ellenzéki retorikán, csúsztatáson, politikai fogáson. Agg férfiak és mozgalmi matrónák figyelik a szónokot, aki szemrebbenés nélkül harsogja, hogy ezt az országot elvették tőlünk s eljött az idő, hogy visszaszerezzük.

Érdemes mély lélegzetet venni, mielőtt belemélyednénk a kijelentés félelmetes logikájába. Lehet, hogy a munkásmozgalmat agyér-elmeszesedéssel küszködő mártírjainak bárszonyos szavai ezek, engem azonban elképesztettek. Veteránok, ki vette el az országot, és főleg kitől? Most, amikor nincs idegen katonahazánkban, a bonyolult összefüggések mellett magunk dönthetünk saját dolgainkról, kié az ország? Valóban, már nem a mindenható párté, nem a megyei, járási suksükölő, a szocializmus szót logopédus nélkül kiejteni nem tudó funkcionáriusoké. A teljhatalmat, a kontroll nélküli munkásosztály-önuralmat valóban elvette a szabad választás. S csak remélhetjük, nem csupán négy évre. A nosztalgizálók pedig álmodozzának Kubáról. Kellemes idő, tengerpart, talán még olcsóbb is, mint most az egykori balatoni pártüdülő.